

Tilsynsrapport 9/2022

Vår ref.: 22/01668
Saksbehandler.: Inger Andrea Hesbøl
Dato: 14.12.2022

Tilsyn ved Institutt for energiteknikk

1. Innledning

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) gjennomførte tilsyn ved Institutt for energiteknikk (IFE) 17. november 2022 med sluttmøte 24. november 2022. Tema for tilsynet var ledelse for sikkerhet, spesifikt knyttet til prosess ved bruk av eksterne konsulenttjenester og leverandører. Tilsynet ble gjennomført som anmeldt tilsyn. DSA avdekket ingen avvik under tilsynet.

Til stede fra DSA:

Inger Andrea Hesbøl	rådgiver, seksjon atomsikkerhet (tilsynsleder)
Solveig Dysvik	fagdirektør, seksjon atomsikkerhet
Giedrius Paskevicius	seniorrådgiver, seksjon atomsikkerhet
Heidar Gharbieh	seniorrådgiver, seksjon atomsikkerhet
Niklas Heia	seniorrådgiver, seksjon atomsikring, sikkerhetskontroll og kildeforvaltning

Til stede fra IFE:

Divisjonsdirektør NUK
Sektordirektør NUK Halden
Sektordirektør NUK Kjeller
Avdelingsleder vakt og beredskap, NUK
Sikkerhetssjef
Innkjøpssjef, IFE
Jurist ved IFEs innkjøpsavdeling
Observatør fra innkjøpsavdeling

Tilsynet var hjemlet i atomenergilooven § 13.

2. Aktuelt regelverk

Lovverk:

- Lov 12. mai 1972 nr. 28 om atomenergivirksomhet (atomenergilooven)

Forskrifter:

- Forskrift 6. desember 1996 nr. 1127 om systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)

Konsesjoner:

- Konsesjon for atomanlegg på Kjeller og brenselinstrumentverkstedet i Halden fra Helse og omsorgsdepartementet (HOD)
- Konsesjon for atomanlegg i Halden fra HOD
- Konsesjon for drift av KLDRA i Himdalen fra HOD

Vilkår:

- Generelle vilkår for vurdering av søknad om konsesjon etter atomenergiloven

3. Bakgrunn, omfang og gjennomføring

Tilsynet er en del av den ordinære tilsynsaktiviteten forankret i atomenergiloven § 13 og konsesjonene. Bakgrunnen for valg av det spesifikke temaet innen ledelse for sikkerhet, er at IFE har oversendt hendelsesrapporter hvor eksterne leverandører var involvert og det har blitt oversendt dokumenter utarbeidet av eksterne konsulenttjenester hvor IFEs eierskap til dokumentene mangler.

Tema for tilsynet var ledelse for sikkerhet, spesifikt knyttet til prosesser ved bruk av eksterne konsulenttjenester og leverandører. Temaet faller inn under følgende generelle konsesjonsvilkårene:

Generelle konsesjonsvilkår 5:

- 5.1. Innehaveren skal til enhver tid sørge for nødvendige økonomiske og menneskelige ressurser for sikker drift av atomanlegget.
- 5.2. Innehaveren skal ha kontroll med eventuelle endringer i organisasjonsstruktur eller ressurser som kan påvirke sikkerheten, og legge planlagte endringer frem for Statens strålevern til godkjenning (atomenergiloven § 12).
- 5.3. Endringer i organisasjonsstruktur eller ressurser skal være beskrevet i henhold til deres sikkerhetsmessige betydning.
- 5.4. Innehaveren skal til enhver tid ha nok personell med tilstrekkelig kompetanse på alle nivåer i organisasjonen.
- 5.5. Innehaverens ledelse skal til enhver tid legge til rette for og oppfordre til en sunn sikkerhetskultur.

Generelle konsesjonsvilkår 11:

- 11.1. Innehaveren skal ha og holde oppdatert en helhetlig strategi for opplæring med målsetninger som anerkjenner betydningen av sikkerhet, og lage et program for opplærings- og oppfriskningskurs for å sørge for nødvendig kompetanse for alle som skal utføre arbeid ved atomanlegget.

Generelle konsesjonsvilkår 15:

- 15.1. Innehaveren skal ha og oppdatere et styringssystem, som beskriver betydningen av sikkerhetsmessige forhold, og at hensynet til sikkerhet skal overstyre alle andre krav til aktiviteter som utføres under denne konsesjonen.

Temaet for tilsynet bygger også på internasjonalt krav utarbeidet av Det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) og beskrevet i *General Safety Requirements (GSR) Part 2 Leadership and Management for Safety*. Krav 11 omfatter hvordan innehaver forholder seg til bruk av eksterne konsulenttjenester og leverandører og det arbeid de utfører som kan ha påvirkning på sikkerheten.

Viktige punkter i dette forholdet er:

- Innehaver beholder ansvar for sikkerhet ved bruk av eksterne konsulenttenester og leverandører
- Innehaver skal ha dekkende kunnskap (bestillerkompetanse) om tenester og produkt eller tenesten som er utkontraktert
- Innehaver styringssystem skal inkludere styringsdokumentet for kravstilling, valg, vurdering, anskaffelse og kontroll i forbindelse med utkontraktering av tenester og produkt
- Innehaver skal sikre at eksterne konsulenttenester og leverandører om leverer tenester og produkter overholder virksomhetens krav til sikkerhet

Tilsynet omfattet gjennomgang av dokumenter oversend av IFE i forkant og etterkant av tilsynet, stedlig tilsyns på IFEs anlegg på Kjeller den 17. november 2022 inkludert åpningsmøte, tre intervju grupper og oppsummering av tilsynet. Sluttmøte ble avholdt som videomøte den 24. november 2022.

Vedlegg 1 gir en oversikt over dokumenter utlevert fra virksomheten i forbindelse med tilsynet.

4. Generelle inntrykk

Tilsynsteamet ble tatt godt imot av IFEs personell og det ble lagt til rette for at tilsynet kunne gjennomføres effektivt og etter planen. Det ble svart på alle spørsmål som ble stilt. All etterspurt dokumentasjon ble oversendt.

5. Funn under tilsynet - avvik og anmerkninger

5.1. Definisjoner

- Avvik – manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.
- Anmerkninger – forhold som er nødvendig å påpeke, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.
- Kommentar – benyttes for å forklare eller underbygge avvik eller anmerkninger.

5.2. Avvik

DSA avdekket ingen avvik under tilsynet.

5.3. Anmerkninger

DSA har ingen anmerkninger å påpeke.

5.4 Andre forhold

Observasjoner – forslag til forbedringer

- Det kommer frem av IFEs sikkerhetspolicy at ledelsessystemet skal beskrive hvordan kompetanse og ressurser ivaretas. Av øvrig oversendt dokumentasjon og informasjon som fremkom under intervju, kan ikke DSA fastslå at IFE har tydelig definert hvilke funksjoner IFE må oppfylle og hvilke funksjoner som kan utkontrakteres i forbindelse med IFEs ansvar for sikkerhet. Det anbefales at IFE tydeliggjør hvilke funksjoner IFE må oppfylle og hvilke funksjoner som må utkontrakteres i en policy for bruk av eksterne tenester og leverandører, eller vurderer på hvilket nivå i styringssystemet denne informasjonen skal defineres.
- DSA stilte spørsmål om hvordan IFE sikrer at de innehar nødvendig bestillerkompetanse. IFE oppga at de innehar en del kompetanse, men at det kan være behov for å kjøpe inn bestillerkompetanse. Videre informerte IFE at ved behov er IFEs ansatte med i hele kontraktperioden for intern kompetanseheving. Generelt når det inngås kontrakt hvor arbeidet har potensial til å påvirke atomikkerhet, må innehaver sikre at de har kompetanse, ressurs og ordninger for å forstå hvor og når det er behov for å gjennomføre tiltak, spesifisere krav for å utføre tiltaket, forstå og sette passende standarder, overvåke og kontrollere arbeidet som utføres, og være i stand til å gjennomgå, vurdere og akseptere arbeidet som utføres av eksterne aktører. DSA anbefaler derfor IFE å identifisere stillingene eller rollene i organisasjonen som innehar ovennevnt krav til kompetanse innen sitt fagfelt, og utarbeide styringsdokumenter som beskriver funksjoner, nødvendig kvalifikasjon og kompetanse, samt utvikle og vedlikeholde kompetanseplaner.
- Det kommer frem av oversendt dokumentasjon for atomanlegg på Kjeller og i Halden at eksterne aktører skal ha opplæring i forbindelse med adgang til anleggene. For Kjeller oppgis det at eksterne aktører skal ha opplæring i sikkerhet med referanse til sikkerhetsorientering, og for

Halden er det oppgitt et skjema med forskjellige punkter for opplæring, men det fremkommer ikke av oversendt dokumentasjon, hva opplæringsprogrammet inneholder. Det anbefales at IFE innehar klare og konsistente krav for opplæring som dekker alle anleggsområdene. Kraven for opplæring bør dekke hensikt, formål og varighet for opplæring. Videre anbefales det at IFE innehar opplæringsprogram og prosesser for verifikasjon av gjennomført opplæring av eksterne som skal oppholde seg på IFEs anleggsområder. Av et opplæringsprogram bør det blant annet komme frem hvor mange timer opplæring som kreves innenfor det aktuelle tema, hvordan opplæringen verifiseres samt frekvens for oppfriskning av opplæringen.

- Under intervjuet kom det frem at det ikke er tydelig formidlet hvilke ansatte som har autorisasjonen til å stanse pågående arbeid som utføres av eksterne aktører, og det ble gjort refleksjoner rundt at denne type informasjon kan være gradert informasjon. Det anbefales at IFE formaliserer relevante kommunikasjonsveier ved bruk av eksterne aktører og i forhold til hvem som har autorisasjon til å stanse arbeidet. Det kan vurderes om det kan, innenfor regelverkets rammer, bli formidlet hvilke posisjoner, stillinger eller organisatoriske myndigheter som har rett til å stanse arbeid når de mener at sikkerheten ikke er ivaretatt.
- DSA stilte en rekke spørsmål som angikk informasjon og dokumenter som det forventes at ligger i styringssystemet. Ved flere av disse spørsmålene ble det ikke reflektert over at innholdet er i styringssystemet uten oppfølgingsspørsmål fra DSA om hvor i styringssystemet informasjonen er forankret. Det forventes at alle ansatte har inngående kunnskap om innhold i styringsdokumenter. Det anbefales at IFE vurderer om det er et generelt behov for å øke bevissthet om hva slags informasjon som dekkes av de ulike delene av styringssystemet, for eksempel ved å regelmessig gjennomgå og styrke internt opplæringsprogram om styringssystemet.
- Ved flere anledninger har DSA mottatt dokumenter fra IFE som er utarbeidet av eksterne aktører uten at det synliggjøres for DSA at IFE har tatt eierskap over dokumentet. Av den oversendte dokumentasjonen og informasjon som fremkom under intervju, kom det frem at IFE skal kontrollere at det som er levert er i samsvar med kravene som stilles til leverandøren. Det anbefales likevel at IFE forbedrer prosessen for godkjenning og inkorporering av leveranser utarbeidet av eksterne aktører. Prosessen bør tydeliggjøre hvordan leveranser er kontrollert for å bekrefte at de oppfyller krav i kontrakten og er godkjent av IFE. Det bør også synliggjøres hvem som er ansvarlig for å motta, kontrollere og godkjenne leveranser, inkludert hvordan dette synliggjøres for DSA ved for eksempel oversendelse av dokumenter utarbeidet av eksterne aktører. Med leveranser menes varer, tjenester og dokumenter.
- Under intervjuene ble det etterspurt hvordan IFE håndterer en situasjon hvor IFE ikke er enig i den informasjonen en ekstern aktør leverer, for eksempel ikke enig med deler av eller hele konklusjonen i en rapport. IFE har vært i en situasjon hvor dette var tilfelle, og hvor det viste seg at manglende informasjon var årsaken til misforståelsen fra den eksterne aktøren. Av den oversendte dokumentasjon og informasjonen som kom frem under intervjuet, kan ikke DSA fastslå at IFE har formalisert en prosess for hvordan en slik situasjon, hvor IFE ikke er enig i den informasjonen den eksterne aktøren leverer, skal håndteres. Det anbefales at IFE formaliserer en slik prosess.

Positive observasjoner

- Under intervjuene stilte DSA spørsmål angående ansvar for sikkerhet ved bruk av eksterne aktører. Ledelsesnivået ved IFE var tydelige på at IFE NUK er ansvarlig for alle forhold som angår sikkerhet, inkludert ved bruk av eksterne aktører.
- Det ble ved oversendelse av dokumentasjon og ved flere anledninger under intervjuet referert til styringsdokumenter som er under utarbeidelse eller revisjon. Dette viser at styringssystemet holdes oppdatert i henhold til nye behov som avdekkes.
- I løpet av en periode ble det oversendt flere hendelsesrapporter til DSA som involverte eksterne aktører. Under intervjuene viste IFE selvrefleksjon rundt situasjonene og forklarte hvordan de hadde tatt tak i situasjonene.
- I forbindelse med etablerte og utviklede prosesser viste IFE selvrefleksjon angående behov for økt fokus på organisasjonsnivå i forbindelse med bruk av prosesser.
- I forbindelse med spørsmål om kontroll ved bruk av eksterne aktører, informerer IFE at de kan gjennomføre revisjon av eksterne aktører. Det ble gitt to eksempler på hvor det ble ført revisjon av eksterne aktører, og at revisjonene gav IFE god erfaring.
- Under intervjuet informerer IFE at nyttig lærdom (lessons learned) blir publisert på intranett igjennom det IFE betegner som lærings ark.
- IFE informerte om at arbeid med sikkerhetskultur er høyt prioritert, og at det skal være en lav terskel i organisasjonen for å løfte et forhold og si ifra. Dette angår også forhold som involverer eksterne aktører. Ansatte skal kunne løfte og stoppe det som oppfattes som utrygge situasjoner som involverer både IFEs egne ansatte og eksterne aktører.

6. Oppfølging etter tilsynet

Det er ingen oppfølging av tilsynet.

7. Offentlighet i forvaltningen

Tilsynsrapporten vil bli lagt ut på DSAs hjemmeside, www.dsa.no, etter at den er oversendt Institutt for energiteknikk.

Hilsen

Edward James Bray
Seksjonssjef

Inger Andrea Hesbøl
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg 1: Oversikt over dokumenter utlevert fra virksomheten i forbindelse med tilsyn ved IFE 17. og 24. november 2022

Dato, oversendt	Tittel
4. november 2022	Innkjøpshåndbok IFE felles v2.0 (0006)
4. november 2022	H-NUK-02 Innkjøpshåndbok IFE NUK v1.0 (0005)
4. november 2022	K-NUK-05 Kravdokument – deling av informasjon til NND i NUK vault v3.0
4. november 2022	K-IFE-23 Kravdokument – Adgang til IFEs områder
4. november 2022	K-IFE-13 Kravdokument – Sikkerhetsklarering, adgangsklarering og autorisasjon v1.1
4. november 2022	Rammeavtale for leveranser mellom Institutt for energiteknikk og Norsk nukleær dekommisjonering
4. november 2022	Samarbeidsavtale mellom Institutt for energiteknikk og Staten v/ Norsk nukleær dekommisjonering
4. november 2022	QA-P-868 Prosedyre for besøkende ved reaktoranlegget HBWR
4. november 2022	Besøksstillatelser for HBWR (Vedlegg 1 til: QA-P-868 Prosedyre for besøkende ved reaktoranlegget HBWR)
4. november 2022	QA-P-869 Prosedyre for adgang til reaktoranlegget HBWR
4. november 2022	Skjema for adgang til hovedbygg og bakgård ved Reaktoranlegget HBWR (Vedlegg 1 til QA-P-869)
4. november 2022	Opplærings skjema for adgang utover hovedbygg og bakgård ved Reaktoranlegget HBWR (Vedlegg 2 til QA-P-869)
4. november 2022	Liste over ansatte på IFE som har fått midlertidig adgang (en dag) til Hovedbygg i Tistedalsgata (Vedlegg 3 til QA-P-869)
4. november 2022	QA-P-878 Prosedyre for verdivurdering av informasjon ved divisjon NUK
17. november 2022	IFEs sikkerhetspolicy
17. november 2022	AV026 Sikkerhetsarbeid og sikkerhetskultur ved IFE
17. november 2022	NUKK-I-017 Instruks for tildeling av adgang for tredjeparter til NUK Kjeller v1.0